

COMISIA DE ETICĂ ȘI ARBITRAJ

Telefon: +40 (21) 305 89 12
Fax: +40 (21) 305 89 12
e-mail: comisia.etica.arbitraj@tvr.ro

Nr. 138.220 din: 16 aprilie 2018

CONCLUZIILE COMISIEI DE ETICĂ ȘI ARBITRAJ ÎN CAZUL DIFUZĂRII INTERVIULUI CU DL SEBASTIAN GHIȚĂ ÎN EMISIUNEA “ROMÂNIA 9” DIN DATA DE 14 MARTIE 2018 ȘEDINȚELE DIN 20, 22, 26 ȘI 28 MARTIE

- Prezenți:** Horia Grușcă (președinte), Cristina Andrei, Gabriela Avram, Răzvan Butaru, Sándor Kacsó, Ioana Mureșan, Marian Voicu (membri)
- Absenți:** Răzvan Butaru, Sandor Kacso (ședința din 22 martie)
- Invitați:** Ionuț Cristache, moderatorul emisiunii România 9 (ședința din 20 martie)
Eduard Dârvariu, producător executiv TVR1 (ședința din 22 martie)
Livia Șerban Iancu, producătorul emisiunii *România 9* (ședința din 26 martie)

Ordinea de zi:

Sesizările transmise comisiei pe adresa de e-mail (14 petiții în perioada 15 – 19 martie) în care se reclamă presupuse abateri de la normele deontologiei jurnalistice în ediția din 14 martie a emisiunii România 9, în care a fost difuzat interviul cu Sebastian Ghiță, urmărit internațional, realizat în Serbia de jurnalistul Ion Cristoiu.

Semnatarii sesizărilor (dintre care nouă au aproximativ același conținut) reproșează nerespectarea obligației legale a SRTv de a prezenta “în mod obiectiv, imparțial, realitățile economico-sociale”, de a asigura “informarea corectă a cetățenilor asupra treburilor publice”, de a promova “valorile democratice, civice și morale” și de a milita “pentru cultivarea demnității umane, a adevărului și justiției” (Art. 4 din *Legea 41/1994*). Majoritatea petenților consideră că prin felul în care a moderat emisiunea, jurnalistul Ionuț Cristache a încălcat prevederile *Statutului ziaristului din SRTV*: art. 5, referitor la respectarea principiului echidistanței și imparțialității, art. 9, privind asigurarea prezenței părților implicate într-o

dispută de opinii, și art. 13, care stabilește conduita unei distincții nete între informație și opinie “pentru a nu influența în mod partizan judecățile de valoare ale publicului”, precum și “principiul corectitudinii în cazul informației și al onestității în cazul opiniei.”

Doi dintre reclamanți consideră că, prin transmiterea interviului cu Sebastian Ghiță simultan cu posturile Antena 3, România TV și B1 TV, serviciul public de televiziune s-a “arondat” unei operațiuni de manipulare care urmărește să “pună presiune pe instituțiile statului”.

1. Punctele de vedere ale responsabililor editoriali:

După audierea dlui Ionuț Cristache, moderatorul emisiunii *România 9*, a dlui Eduard Dârvariu, producător executiv TVR 1 și a dnei Livia Șerban Iancu, producătorul emisiunii în cauză, membrii Comisiei de etică și arbitraj au reținut următoarele informații, explicații și puncte de vedere relevante pentru cazul analizat:

Ionuț Cristache, moderator talk-show

- Ține să atragă de la început atenția asupra unei “acțiuni a unor jurnaliști” care au lansat un apel în mediul online: *“Haideți peste șobolanii de la TVR pe timpul difuzării Mafia Show, să le cerem oprirea manipulării. Deocamdată nu-i batem. Protestăm.”* Consideră că textul, pe care îl atribuie prietenei jurnalistului Mălin Bot, reprezintă o formă de presiune din categoria descrisă în art.6 din *Statutul ziaristului din SRTv*: *“Ziaristul din televiziunea publică are obligația de a refuza orice ingerință și presiune politică, socială sau economică făcută cu scopul declarat sau mascat de a distorsiona sau manipula informația, semnalând orice tentativă de acest fel.”*
- În legătură cu interviul realizat în Serbia cu Sebastian Ghiță, spune că miercuri, 14 martie, l-a convins pe dl Ion Cristoiu ca, în baza contractului de colaborare pe care acesta îl are cu TVR, să renunțe la intenția de a merge în aceeași zi “să susțină” interviul la *România TV* și să fie prezent la emisiunea *România 9*, care va difuza la rândul ei interviul în cauză;
- Afirmă că, în pofida criticilor din presă care îi reproșează că a dat interviul “în orb”, el știa “exact ce conține acest interviu” și argumentează că miercuri, cu o jumătate de oră înaintea emisiunii, a publicat pe pagina de *Facebook* o fotografie în care sublinia pe macheta de ziar “cele mai importante chestiuni” împreună cu Ion Cristoiu, și că “la minutul 5 din emisiune au apărut citate deja de la finalul interviului”;

- Rugat să precizeze momentul exact în care a luat decizia difuzării interviului, insistă că s-a hotărât “în ziua respectivă” (*miercuri, 14 mar. – n.n.*), “cu câteva ore înainte de emisiune”, după ce a “parcurs” macheta ziarului și a analizat “structura interviului; neagă categoric posibilitatea evocată de comisie ca textul interviului să fi ajuns la TVR după ora 20.00;
- Afirmă că, “în acord cu producătorul” emisiunii, a “notificat conducerea postului” asupra deciziei de difuzare; rugat să nominalizeze, spune că a comunicat cu dl Eduard Dârvariu (producător executiv TVR1) și dna Doina Gradea (director general interimar);
- Ulterior în cursul audierii, revenind la informația de mai sus, spune că în discuția telefonică avută cu producătorul executiv Eduard Dârvariu i-a solicitat acestuia permisiunea de a începe emisiunea cu două minute înainte de ora 21.00 – ora începerii difuzării interviului de pe site-ul *EVZ-*, pentru a avea timp să prezinte telespectatorilor tema ediției;
- La observația comisiei că există informația că la finalul emisiunii de luni, 12 martie, ar fi anunțat telespectatorii că în ediția de miercuri va difuza interviul, răspunde “nu cred”, adăugând apoi că “e posibil s-o fi «aruncat» ca «ancoră» pentru public, că vine Cristoiu...(deși) el nici nu știu dacă era întors din Serbia”;
- Întrebat cum ar fi decurs emisiunea în cazul în care, nemulțumit de calitatea interviului, ar fi decis să nu-l difuzeze, spune că ar “fi povestit cu Ion Cristoiu despre cum l-a găsit (pe Sebastian Ghiță – n.n.)”;
- Susține că a nu a existat nicio “conspirație” de a transmite interviul simultan cu posturile de știri și că a aflat că *Antena 3* și *RTV* vor difuza materialul din promo-urile prezentate de acestea în ziua de miercuri; în context, spune că nu a vorbit cu celelalte televiziuni și că interviul a fost preluat de la *feed*-ul (fluxul) *EVZ*, aspecte pe care le-a discutat cu șeful publicației, dl Dan Andronic;
- După ce i se prezintă o captură din înregistrarea emisiei TVR1 din 14 martie în care, imediat după încheierea transmisiunii interviului, apare un cadru cu moderatorul din studioul *România TV*, admite că este posibil ca, din motive de calitate a transmisiei, producătorul emisiunii să fi decis preluarea semnalului de la *RTV*; nu crede însă că sursa transmisiunii are vreo relevanță pentru cazul de față, în condițiile în care spune că a mai preluat de la *RTV*, de exemplu, “cazurile cu procurorul Negulescu”;

- Spune că în luarea deciziei de a difuza interviul a avut în vedere “interesul public justificat” pe care îl reprezintă persoana lui Sebastian Ghiță: *“vorbm de un personaj care nu că a fost în proximitatea puterii, a fost în epicentrul puterii! (...) După ce Victor Ponta a pierdut alegerile, Sebastian Ghiță l-a luat pe premierul țării și l-a dus în Dubai, într-o vacanță privată! (...) Sebastian Ghiță este omul care a făcut cu statul român și pe fonduri europene cel puțin cinci sute de milioane de euro, din banii noștri. Sebastian Ghiță a plecat cu în jur de o sută de milioane, cel mai probabil, că avea cash și în declarația de avere. Bani făcuți în România! Sebastian Ghiță este omul care a livrat soft-urile, prin firmele sale, tuturor serviciilor secrete din România. Sebastian Ghiță a fugit din țară de la o petrecere a SRI. (...) Deci noi ne mai punem problema că este un interes public justificat?!”;*
- La observația comisiei că informațiile defavorabile lui Sebastian Ghiță conținute în “potretul” critic citat mai sus nu s-au regăsit nici în interviu, nici în discuțiile purtate în platou după difuzarea interviului, susține că acestea au fost menționate și dă ca exemplu referirile la “chermeza SRI” și întrebarea dlui Cristoiu despre presupusa “vulnerabilitate națională” creată de plecarea din țară a lui Sebastian Ghiță cu “cheia a *soft*-urilor” serviciilor secrete;
- Întrebat ce relevanță mai avea difuzarea interviului la TVR, în condițiile în care posturile de știri își anunțaseră și promovaseră din timp această intenție, consideră că elementul de “plus-valoare” și “exclusivitate” al emisiunii sale a fost prezența în platou a autorului interviului; nu împărtășește observația comisiei că o “exclusivitate” reală ar fi însemnat ca TVR1 să fi fost unicul difuzor;
- Consideră că participarea la emisiune a dlui Ion Cristoiu i-a asigurat un avantaj față de celelalte posturi în situația posibilă tehnic în care semnalul “liber la retransmisie” preluat de la *EVZ* ar fi căzut din cauza unei eventuale blocări a serverului;
- Întrebat dacă este deranjat de faptul că, în urma difuzării interviului cu Sebastian Ghiță simultan cu *RTV*, televiziune deținută de cel intervievat și *Antena 3*, s-a creat public imaginea unei asocieri editoriale a serviciului public de televiziune cu aceste posturi, refuză să răspundă și califică întrebarea ca fiind “tendențioasă”; la observația comisiei că această asociere este unul dintre reproșurile exprimate în sesizările telespectatorilor, ca și în comentariile unor jurnaliști sau politicieni, obiectează că nu ar trebui să “dăm o voce tuturor celor care au o părere despre această emisiune” și că multe sesizări “sunt *copy-paste*”;

- Consideră că întrebarea menționată mai sus induce o “culpă prezumtivă, o judecată a aceluia post de televiziune și a politicii sale editoriale”. După ce i se amintește că într-o audiere anterioară la comisie (ediția dedicată Alinei Bica) a făcut la rândul său astfel de evaluări, afirmând că nu invită la emisiune ziariști de la anumite publicații pentru că “au agenda lor”, admite că există o polarizare a presei din România (și) în chestiunile legate de justiție;
- În continuarea celor de mai sus, este de acord că televiziunea publică are obligația de a păstra un echilibru între partizanatele cunoscute din media și societate; precizează însă că “asocierea” (cu *RTV* și *Antena 3*) i s-a părut “mai puțin riscantă” decât dacă n-ar fi difuzat interviul;
- Subliniază că, din punctul său de vedere și “al echipei” sale, difuzarea interviului “a fost o decizie în interesul publicului” și că ar proceda din nou la fel, “cu toate riscurile”;
- La solicitarea comisiei, evită să se pronunțe asupra calității jurnalistice a interviului, dar admite că acesta nu a adus elemente senzaționale; consideră totuși că în prima parte a înregistrării există elemente de noutate care au justificat difuzarea;
- Recunoaște că audiența înregistrată de emisiunea sa a fost sub așteptările sale și subliniază că este singurul afectat direct, având în vedere că, potrivit clauzelor sale contractuale, este remunerat în funcție de *rating*; adaugă însă că audiențele cumulate ale televiziunilor care au difuzat interviul dovedesc interesul publicului pentru subiect;
- Întrebat de comisie, spune că nu a existat o înțelegere cu *EVZ* privind difuzarea interviului, acesta fiind liber la retransmisie; nu vede nicio problemă în faptul că pe toată durata sa materialul a avut inscripția “EVZ” și aduce ca argument situațiile în care alte publicații – “nu doar EVZ” – citează TVR sau preiau știri “generate de dezbaterile” de la TVR;
- Referitor la reproșurile care i s-au adus în legătură cu lipsa de echilibru și echidistanță în discuția care a urmat difuzării interviului, susține că nu și-a propus să facă o dezbatere, ci doar să afle de la realizatorul interviului “chestiuni de culise” și impresii de la întâlnirea cu Sebastian Ghiță; consideră că o eventuală dezbatere ar fi fost, inevitabil, doar “o ceartă” între invitați cu opinii diferite;
- Întrebat dacă importanța pe care a acordat-o interviului și interesul public pe care l-a invocat nu justificau o eventuală dezbatere în edițiile următoare ale emisiunii, spune că în prima parte a ediției de a doua zi îl avea deja invitat pe ministrul Culturii și că în cea de-a doua parte – în care a difuzat un nou fragment din interviul cu Sebastian Ghiță – a abordat cu dl Doru Bușcu “nu doar problematica interviului, ci întreaga problematică a serviciilor, societății...”;

- Întrebat de comisie dacă nu există riscul ca unele aspecte sancționate de CNA în cazul interviului pe care l-a realizat cu dl Sebastian Ghiță în ediția din 8 noiembrie 2016 (ex.: *“nerespectarea obligației de a prezenta în mod imparțial și echilibrat faptele și evenimentele aduse în atenția telespectatorilor”*) să se regăsească și în emisiunea din 14 martie 2018, apreciază că situațiile nu sunt comparabile;
- Consideră că sesizările adresate comisiei în legătură cu emisiunea din 14 martie fac parte dintr-o campanie dirijată și susține că a primit mesaje în care i s-a reproșat că nu a continuat difuzarea interviului; este de părere că “doar pentru că unii sunt mai vocali și se organizează mai bine decât alții nu înseamnă că au mai multă dreptate decât ceilalți”;
- Admite că e posibil să fi greșit “pe alocuri”, dar ține să precizeze că nu are “o agendă proprie” și că, de la venirea în TVR, și-a “asumat deplin, conștient” și cum a “știut mai bine” faptul că este jurnalist al serviciului public de televiziune.

Eduard Dârvariu, producător executiv TVR1

- Spune că miercuri, 14 martie, în jurul orei 18.00, a fost sunat de moderatorul Ionuț Cristache, care i-a comunicat că va difuza un interviu filmat de Ion Cristoiu în Serbia cu Sebastian Ghiță, că autorul interviului va fi prezent și că are nevoie de permisiunea de a începe emisiunea cu două minute mai devreme, lucru cu care a fost de acord;
- Întrebat dacă moderatorul l-a informat că TVR va prelua semnalul dintr-o sursă externă, susține că nu a știut că e vorba de o transmisiune simultană pe mai multe posturi de televiziune, presupunând că e vorba de difuzarea de pe o casetă înregistrată sau un *hard-disk* extern; subliniază însă că și dacă ar fi cunoscut aceste aspecte tehnice nu ar fi avut nimic împotriva difuzării interviului, întrucât subiectul avea potențial de audiență;
- Afirmă că nu și-a pus problema drepturilor de difuzare, în condițiile în care dl Ion Cristoiu, realizator al interviului și colaborator al TVR, se afla în studioul emisiunii;
- Întrebat dacă în discuția avută cu moderatorul l-a întrebat pe acesta dacă a vizionat în prealabil materialul înregistrat, spune că nu, explicând că nu a vrut să intervină în conținutul editorial al unei emisiuni pentru care dl Ionuț Cristache are responsabilitate totală; precizează că la fel procedează și în cazul Știrilor, unde nu întreabă ce subiecte se dau în Jurnal și nu se amestecă în modul de realizare a acestora;

- Subliniază că, din punctul său de vedere și în baza experienței pe care o are în televiziune, independența realizatorului trebuie să fie totală, ca și responsabilitatea;
- La observația comisiei că în regulamentele din TVR, ca în ale oricărei televiziuni, există șefi responsabili pentru “controlul ierarhic redacțional”, care le dă dreptul să intervină în chestiuni legate *strict* de costuri, calitate, legalitate și oportunitate a programelor, fără ca aceasta să fie o formă de cenzură, consideră că difuzarea interviului era oportună “în orice condiții”, dar menționează că el “ar fi făcut altfel după aceea” - *după difuzarea interviului* –n.n.;
- Întrebat dacă jurnalistul Ionuț Cristache avea libertatea – așa cum a declarat public - de a decide difuzarea interviului, condițiile difuzării și invitații, în condițiile în care contractul său este unul de moderator, atrage atenția că “producătorul emisiunii este din partea TVR” și subliniază că “producătorul este șeful unei emisiuni, oriunde în lumea asta”.

Livia Șerban Iancu, producător *România 9*

- Spune că, împreună cu moderatorul Ionuț Cristache, a luat decizia difuzării primei părți a interviului lui Sebastian Ghiță în seara de luni, 12 martie, după ce Ion Cristoiu, prezent la emisiune, le-a povestit despre materialul realizat în Serbia;
- Ca răspuns la criticile din sesizări care fac referire la difuzarea unui interviu cu un “urmărit penal internațional” consideră că decizia preluării materialului a fost justificată prin impactul pe care dezvăluirile lui Sebastian Ghiță – care “a fost un politician de top” – l-a avut în demiterea fostului general SRI Florian Coldea, precum și faptul că “a făcut afaceri cu statul, inclusiv cu SRI-ul”;
- Confirmă că nu a avut posibilitatea de a viziona materialul anterior difuzării și spune că, personal, ar fi vrut să vadă în prealabil interviul pentru a selecta doar anumite fragmente pentru difuzare; susține că această variantă nu a fost posibilă întrucât dl Dan Andronic a decis transmiterea integrală a primei părți în ziua de miercuri, la ora 21.00;
- Spune că, la cererea sa, a primit transcriptul interviului la ora 20.30, având astfel doar posibilitatea să citească textul “pe diagonală” și să aleagă informațiile relevante pentru titlurile din emisiune; adaugă însă că moderatorul Ionuț Cristache știa mai multe despre material pentru că în ziua respectivă a discutat telefonic “de vreo cinci ori” cu domnii Dan Andronic și Ion Cristoiu “și a decis”;

- Întrebată dacă aceasta înseamnă că ultimul cuvânt în privința difuzării l-a avut moderatorul, sugerează că, în condițiile în care dl Ionuț Cristache este, probabil “singurul din Televiziunea Română care își ia salariul în funcție de audiență”, alegerea subiectelor și a invitaților emisiunii este influențată de presiunea îndeplinirii acestui criteriu. Rugată să fie mai explicită, este de părere că “atunci când semnezi pentru audiență și îți iei banii în funcție de audiență, asta duce televiziunea în jos”;
- Spune că la momentul luării deciziei difuzării nu avea cunoștință de faptul că interviul avea să fie transmis simultan de alte posturi de televiziune și că a dedus acest lucru din promo-urile difuzate miercuri de *Antena 3* și de *România TV*;
- Întrebată ce părere are despre faptul că, așa cum transpare din sesizări și din unele poziții preluate în presă, transmiterea interviului cu Sebastian Ghiță simultan cu televiziunea deținută de acesta și de *Antena 3* este percepută ca fiind o asociere a televiziunii publice la o campanie mediatică împotriva DNA, răspunde că nu a fost interesată de politica editorială a altor posturi, ci a avut în vedere doar servirea interesului public;
- Arată că poate pune la dispoziția comisiei 12 invitații de a participa la emisiune adresate procurorului șef al DNA; întrebată dacă a existat o astfel de invitație și pentru ziua difuzării interviului, spune că moderatorul a anunțat în direct că există posibilitatea intervenției reprezentanților DNA în emisiune;
- Evită să se pronunțe asupra calității interviului, spunând că nu acesta este scopul analizei comisiei; admite că nu există o garanție a veridicității afirmațiilor lui Sebastian Ghiță din interviu, dar consideră că lucrurile trebuie clarificate de “cealaltă parte, care nu vine” să-și exprime poziția;
- La observația comisiei că echilibrul într-o emisiune poate fi asigurat și prin alegerea invitaților, spune că, de regulă, invitații de miercuri sunt domnii Ion Cristoiu și Marius Pieleanu; precizează că cea de-a doua parte a emisiunii nu s-a vrut o dezbatere pe tema interviului, ci un spațiu pentru ca “dl Cristoiu să povestească din culisele interviului”;
- În legătură cu sursa preluată de TVR pentru transmiterea interviului, spune că, deși inițial se stabilise folosirea fluxului *EVZ*, a ales să preia semnalul de la *RTV*, care “aveau o casetă”, pentru a evita riscul unor probleme tehnice în timpul transmisiunii;
- La întrebarea comisiei, răspunde că nu a existat niciun acord de colaborare încheiat de TVR cu *RTV* și/sau cu *Evenimentul zilei* referitor la transmiterea interviului; susține că, neavând posibilitatea vizionării prealabile a materialului, nu a știut că logou-l *site*-ului *evz.ro* apare inscripționat pe toată durata celor 43 de minute ale primei părți.

2. Observații și constatări

După analiza punctelor de vedere sintetizate mai sus, vizionarea înregistrărilor edițiilor din 12 și 14 martie a.c. ale emisiunii *România 9* difuzată pe TVR1 și studierea altor documente relevante pentru caz, membrii comisiei au constatat următoarele:

- a) Afirmatia moderatorului Ionuț Cristache, potrivit căreia decizia de a difuza interviul cu Sebastian Ghiță realizat de jurnalistul Ion Cristoiu a fost luată miercuri, 14 martie, este contrazisă atât de declarațiile producătoarei emisiunii, cât și de anunțul făcut de însuși dl Cristache, în prezența autorului interviului, la finalul ediției de luni, 12 martie, a emisiunii *România 9*.

Ionuț Cristache: *Dle Cristoiu, vă aștept și miercuri, când împreună vom difuza parte din interviul pe care maestrul Cristoiu l-a realizat la Belgrad ...*

Ion Cristoiu: *Prima parte.*

Ionuț Cristache: *Cum a fugit Sebastian Ghiță de la chermeza SRI-ului, fix de sub nasul SRI-ului... Cei care-l filau și aveau grijă ca acesta să nu părăsească țara, vedeți miercuri când vine maestrul Ion Cristoiu cu interviul și comentăm tot împreună cu domnia sa, pas cu pas mai apoi, tot interviul."*

- b) Acceptul jurnalistului Ion Cristoiu de a fi prezent în studioul TVR cu ocazia prezentării interviului – în detrimentul invitației similare adresate de *România TV* – dovedește că moderatorul Ionuț Cristache știa încă de luni de intenția postului patronat de interviuatul Sebastian Ghiță de a difuza înregistrarea, și nu a aflat abia miercuri, cum a susținut în fața comisiei;
- c) La fel de inexactă s-a dovedit susținerea dlui Cristache că echipa emisiunii *România 9* a intrat în posesia transcrierii interviului „cu câteva ore” înainte de emisiune. Ora comunicării prin *e-mail* a textului interviului de către șeful *Evenimentului zilei*, confirmată de producătoare, este 20.32, adică cu mai puțin de jumătate de oră înaintea difuzării;
- d) Constatările precedente invalidează și afirmația moderatorului potrivit căreia a decis difuzarea interviului după ce „a parcurs” în prealabil conținutul acestuia;
- e) Pentru a lămuri posibilele confuzii și speculații generate de unii termeni folosiți în exprimări publice recente legate de acest caz („*libertate editorială deplină*”, „*interferențe în politica editorială*”, „*cenzură*”) trebuie arătat că în TVR funcționează – ca în toate instituțiile de presă similare – un sistem de „control ierarhic redacțional” (cap.IV.7 din R.O.F.) care acționează „*de regulă anterior realizării ori difuzării pe post a unui material, (...) „poate fi exercitat până la nivelul Președintelui – Director General” și „privește exclusiv calitatea, legalitatea, oportunitatea, durata programului și/sau*

costurile materialului în cauză”. Unul dintre scopurile acestui sistem de verificare este prevenirea unor abateri deontologice și/sau a încălcării de către TVR, ca radiodifuzor, a normelor obligatorii ale C.N.A. în domeniul programelor audiovizuale. Exercițarea controlului ierarhic redacțional cu discernământ, responsabilitate și bună-credință, în „limitele de competență și decizie” prestabilite, nu constituie cenzură;

- f) Din răspunsurile primite de comisie în cursul audierilor reiese că persoanele cu funcții de conducere îndreptățite să exercite controlul ierarhic redacțional în acest caz (și „notificate” de dl Cristache) nu ar fi beneficiat de toate informațiile necesare unei aprecieri corecte a situației, fie pentru că unele date nu le-au fost comunicate (participarea la o transmisiune simultană cu alte posturi tv, preluarea semnalului de la RTV), fie pentru că alte aspecte nu au fost cunoscute în timp util nici măcar de responsabilii editoriali (conținutul materialului înregistrat, promovarea mărcii „evz.ro” la TVR 1 pe toată durata înregistrării). Fără elementele enumerate mai sus, o evaluare cuprinzătoare privind „oportunitatea, calitatea și legalitatea” difuzării interviului era practic imposibilă;
- g) Analiza primei părți a interviului realizat de dl Ion Cristoiu în Serbia evidențiază că pe parcursul dialogului dl Sebastian Ghiță a formulat în mai multe rânduri acuzații nedovedite privind fapte sau comportamente ilegale ori imorale la adresa unor persoane, grupuri sau instituții, unele dintre susținerile sale fiind aprobate sau chiar întărite de jurnalist:

Sebastian Ghiță: *„Astăzi, după un an, cred că vede toată lumea ce gânduri avea acel așa-zis procuror Mircea Negulescu, cum era el încurajat de către șefii și colegii săi.(...)”*

Ion Cristoiu: **Nu numai el.** Sunt foarte multe dezvăluiri între timp care arată că Negulescu era deja un prototip al unui anchetator.

Sebastian Ghiță: *Da, eu nu aveam cum să mă prefac că îmi pregătise o celulă, că pusese niște bățuși acolo, o celulă cu condiții mizere, că îl mutase pe Blejnar dintr-o celulă în alta numai ca să îmi facă mie un loc, că fusese cu câteva zile înainte la închisoarea de la Câmpina ca să pregătească locul unde era sigur că judecătorii îl vor trimite pe Ghiță.” (...)*

Ion Cristoiu: **Era o întreagă mașinărie, o să discutăm, care se năpustise asupra d-voastră. Negulescu era o roțiță, acolo, mai lustruită.**

Sebastian Ghiță: *Dar nici nu vreau să acreditez ideea...*

Ion Cristoiu: **O acreditez eu.**

Sebastian Ghiță: *...Că un stat întreg și instituții întregi omoară oameni în România. (...)*

Ion Cristoiu: V-a surprins că nu a căzut și Codruța Kovesi?

Sebastian Ghiță: **Nu. Eu îi cunosc bine pe acești oameni. Știu cine sunt în România, știu cu ce ambasade au lucrat, știu cu ce servicii străine au lucrat, știu ce sprijin puternic au și mi-e clar și de ce nu pleacă Kovesi astăzi.**

Ion Cristoiu: *Statul român nu se teme că dumneavoastră veți vinde cheia la softuri?*

Sebastian Ghiță: *Nu, domnule Cristoiu. E o aiureală din asta TFL-isto USR-istă. (...)*

Ion Cristoiu: *Dar nu era USR-istă, am găsit-o...nu știu...se întreba un jurnalist independent. (...)*

Sebastian Ghiță: *Povesteau toți martorii ăștia falși, acoperiți: „Domn’e, ne pun ăștia să facem niște lucruri rele. Domn’e, e în neregulă!” Și eu îi tot povesteam lui Coldea și îi explicam și el zâmbea, râdea, făcea pe miratul. (...)*

Ion Cristoiu: *Și Coldea spunea că ăia sunt nebuni. Dumneavoastră îl credeți?*

Sebastian Ghiță: *Nici eu și nici Maior nu îl credeam, dar ce puteai să îi zici sau să îi faci? Au existat și momente mai aprige, mai tensionate, încercând și eu, și Maior să-i deschidem ochii, să-i spunem că lumea gândește și altfel. Că sunt din ce în ce mai mulți oameni, jurnaliști, oameni de afaceri, doctori, șefi de spitale. Câți nu au venit să semnaleze: „Domn’e, totuși situația devine mult prea agresivă, prea apăsătoare. Dacă furăm ceva, să fim prinși, dar să nu inventeze de dragul dosarelor hoții pe care nu le facem”. (...)*

Ion Cristoiu: *Ce v-a influențat de la sindrofia aia ca să plecați?*

Sebastian Ghiță: *Atitudinea față de mine (...) Mi-am dat seama că Georgian Pop, care până atunci era băiețel din ăsta de ambasadă, mă trăgea de ureche. Alt senator mai în vârstă mă mângâia așa pe cap, mai că nu-mi trăgea și câte o pălmuță. Îmi era evident că toți de acolo fuseseră într-un fel sau altul brieferi că a doua zi mă arestează, că nu mai am vreo șansă, că nu scap, că e totul pregătit. (...) Să-ți fie frică pentru viața ta nu e o chestiune simplă. Eu cunosc bine ce se poate întâmpla și ce nu.*

Ion Cristoiu: (...) *Erați deja un mort viu fără să fiți arestat.*

Sebastian Ghiță: *Da, mă compătimea toată lumea. (...) M-a îngrijorat situația, pentru că totuși te aștepti în instituții, în viață, în societate să găsești la un moment dat judecători, șefi de instituții, oameni chemați să apere cetățenii și tu găsești doar o dorință solidă de a-l vedea pe celălalt mort. (...) Când înainte de alegeri l-au luat dintr-un hotel pe Ilie Sârbu, socrul candidatului, cu mascații, putea să-mi spună mie cineva că nu se știa? Sau când i-au alergat mama și sora lui Ponta, prim-ministru, cu probe false nu știa nimeni?! Se apuca Portocală de capul lui să îi fugărească familia primului ministru când premierul era în America la Pentagon?!*

Ion Cristoiu: *Sau când l-au scos pe Bușoi din joc la alegerile locale.*

Sebastian Ghiță: *Am văzut toți ce s-a întâmplat la alegerile locale. (...) Cred doar că, încet încet, pe măsură ce aflăm adevărul cu acele dosare falsificate ale mele o să am posibilitatea să mă întorc la acel nivel de încredere pe care l-am avut odată.*

De observat că, în ciuda promisiunii inițiale a jurnalistului Ion Cristoiu că în cursul interviului dl Sebastian Ghiță își va proba acuzațiile din înregistrările difuzate după fuga sa din țară (Ion Cristoiu: *Voi avea cu domnul Sebastian Ghiță o discuție în legătură cu nedumeririle pe care mi le-a stârnit fiecare înregistrare și cu probe pe care domnia sa le va aduce*), singura presupusă dovadă – pe care dl Ghiță a insistat să o arate numai autorului interviului – a fost o fotografie stocată în telefonul personal care ar demonstra că a avut o relație de prietenie cu actualul procuror șef al DNA.

- h/ Deși se referă la un produs jurnalistic realizat de o publicație din presa scrisă, nesupusă rigorilor CNA, observațiile precedente sunt relevante în condițiile în care vorbim de preluarea interviului de serviciu public de televiziune. Dincolo de normele deontologice specifice valabile în TVR, *Codul de reglementare a conținutului audiovizual* (Decizia CNA nr.220/2011) prevede la Art. 40 (3): „Orice material înregistrat în care se aduc acuzații unei persoane privind fapte sau comportamente ilegale ori imorale trebuie să conțină și opinia acesteia. În situația în care persoana vizată refuză să prezinte un punct de vedere sau nu a putut fi contactată prin încercări repetate, trebuie precizat acest fapt” și (3) „*Moderatorii programelor au obligația să solicite ferm interlocutorilor să probeze afirmațiile acuzatoare, pentru a permite publicului să evalueze cât de justificate sunt acestea*”;
- i/ Cu toate că exista această posibilitate, majoritatea afirmațiilor acuzatoare exprimate în cadrul interviului nu sunt probate sau puse la îndoială nici în partea a doua a emisiunii. Dimpotrivă, decizia editorială de a prefera o discuție complexă privind „chestiuni de culise” ale întâlnirii cu Sebastian Ghiță în locul unei necesare dezbateri asupra a ceea ce moderatorul descrie ca fiind „dezvăluirile năucitoare” ale omului de afaceri este un prilej pentru autorul interviului să pledeze pentru credibilitatea afirmațiilor urmăritului general și să formuleze la rândul său noi teorii nedovedite:

Ionuț Cristache: *Dumneavoastră credeți că n-are nicio dovadă?*

Ion Cristoiu: *Nu, credeam că nu-mi dă. Dar eu știam că are dovezi.(...) În primul rând că e doar prima parte (a interviului- n.n.) și vor fi dezvăluiri – și așa sunt multe. (...)*

Ion Cristoiu: *Din câte știu și eu, operațiunea „Sebastian Ghiță” a început din 2013, când Florian Coldea a mutat acolo... Aici să știți că o să devoalez... Ghiță a ezitat să implice prea mult SRI-ul, mi-am dat eu seama. Nu știu de ce. (...) Acolo a fost mutat un domn Sebastian Ivan, care a fost la Teleorman, cu misiune precisă să-l „facă” pe Ghiță. (...) Trebuie precizat pentru telespectatori că Sebastian Ghiță... l-a luat un interviu Dan Andronic astă vară și, în final, a zis – și Dan Andronic a scris – că îmi va da un interviu numai mie. Om deștept, pentru că dacă dădea cuiva de la postul lui (RTV), probabil că nu avea credibilitate. Doi: știa că eu pun întrebări incomode. Acum, el a cerut (interviul). Și eu atunci am luat-o ca un gest de politețe. Dar el a cerut. (...) De ce acum, nu știu.(...)*

Ionuț Cristache: *Care-i cel mai mare câștig al acestui interviu, domnule Cristoiu?*

Ion Cristoiu: *Eu am smuls o dezvăluire, nu atât de directă. Și anume, Sebastian Ghiță spune în acest interviu pentru prima dată că el a fost un om de afaceri care a făcut operațiuni speciale ale SRI. Povestește de Nicolae Popa, mai sunt și alții... Deci, spre deosebire de toate dezvăluirile de până acum – și Dragnea, și Ponta, și Udrea – el este un om care povestește ce a făcut. Din cauza aceasta, fuga lui Ghiță și primele lui dezvăluiri sunt considerate unul dintre cele mai mari eșecuri din istoria serviciilor secrete. (...) Ofițerul care a lucrat cu Ghiță, și bănuiesc că Coldea, după părerea mea ar trebui să dea socoteală, pentru că a creat acest incident de securitate. (...) Deci n-ai voie ca omul cu care ai lucrat și ai făcut atâtea operațiuni să plece și să facă dezvăluiri care au dat mari dureri de cap. (...) Undeva, după părerea mea, el nu este un om chiar fugar. (...)*

Marius Pieleanu: *Mi se pare că cel mai important lucru din prima parte a acestui interviu foarte bun – și nici nu putea fi altfel fiindcă l-a realizat „maestrul” – este trecerea la un nivel superior al discuției. (...) Ce este nou în prima parte este un document care se cheamă un set de fotografii pe care domnul Cristoiu le-a văzut și este suficient de onorabil să-l credem pe cuvânt. (...) Iată că Sebastian Ghiță ne-a arătat o probă! (...)*

Ion Cristoiu: (...) *Structura (interviului) e foarte importantă. El a spus atunci niște lucruri iar eu, așa cum am zis în introducere, acum îl iau la bani mărunți. Și atunci e greu să scapi. (...)*

Ion Cristoiu: *Tot ce face Sebastian Ghiță, inclusiv chemarea mea, face parte dintr-un plan care mie îmi scapă. (...)*

Ionuț Cristache: *Mi-am adus aminte că spuneți că în București – și v-a spus și domnul Ghiță –, în București, la vilele conspirative al SRI, Sebastian Ghiță se întâlnea cu doamna Kovesi de două ori pe săptămână.*

Ion Cristoiu: (...) *Din 2010 până în 2014.*

Ionuț Cristache: *Patru ani de zile, timp de două ori pe săptămână. Care era scopul acestor întâlniri?*

Ion Cristoiu: *Potrivit înregistrării din decembrie și discuției de acum, la unele din ele participa și domnul Coldea și la unele din ele și... Ghiță face o chestiune acum - se va preciza în cursul interviului –, deconspiră doi șefi ai CIA din România.*

Ionuț Cristache: *Doi șefi ai „antenei” CIA?*

Ion Cristoiu: *El de-a lungul timpului a lucrat cu doi.*

Ionuț Cristache: *La aceste întâlniri participa Ghiță, Coldea...*

Ion Cristoiu: *Da, îi dă și cu nume și eu le-am verificat. (...) Unul a plecat – eu am studiat, v-am spus că pentru acest interviu am studiat – iar ăla care e din decembrie, despre care vorbea, era atunci, nu știu dacă mai e. (...) Al doilea, cel puțin, era secretar în decembrie la ambasadă, secretar II. (...) De regulă secretarul II e șeful „antenei”. Noi avem o „antena” CIA foarte puternică.*

Ionuț Cristache: *Se întâlneau să ce? Să raporteze? Să facă ce?*

Ion Cristoiu: *Teoria lui Ghiță, pe care eu o cred, este faptul că o serie de operațiuni, inclusiv cea împotriva lui Dan Voiculescu, erau comandate și de americani. (...) Unul din scopurile – și o să vedeți că eu analizez pe larg aceste operațiuni – consta în distrugerea trusturilor de presă românești. (...) La operațiunea Realitatea, o să vedeți, spune că el a avut misiunea să devină manager la Realitatea lui Vântu.*

Ionuț Cristache: *Și dacă minte domnul Ghiță?*

Ion Cristoiu: *Nu minte pentru că eu am avut la fiecare întrebare trei pagini de date și știam uneori lucruri pe care el n-avea...*

Ionuț Cristache: *Și dacă exagerează?*

Ion Cristoiu: *Nu exagerează.*

Ion Cristoiu: *Trebuie să remarc – fac o paranteză – că e un act de mare...*

Ionuț Cristache: *Să dai la TVR așa ceva, nu?*

Ion Cristoiu: *Da, mă și mir. Mi se pare chiar suprema democrație. E un fapt interesant...*

Ionuț Cristache: *Mă înjură deja lumea...*

Ion Cristoiu: *Operațiunea „Vântu”, o spun cu toată..., a fost o operațiune la care au colaborat toate serviciile de forță, CIA...*

Ionuț Cristache: *Domnul Pieleanu, un minut! (...)*

Marius Pieleanu: (...) *Cel mai important lucru pe care maestrul Cristoiu ni-l certifică prin – ce să vezi! – faptul că a fost „ocular”, ca să zic, acolo, e existența unui set de fotografii. Asta poate convinge opinia publică. (...) Sunt persoane în fotografii acolo, care oricând pot fi sunate și întrebat. Ionuț Cristache: *Apropo, dacă cineva de la DNA vrea să intervină pentru lămuriri, clarificări, doamna Kovesi cu siguranță... (...) Domnule Cristoiu, la final, că mâine nu ne mai vedem: Ghiță a fugit sau a fost lăsat să plece?**

Ion Cristoiu: (...) *A fost lăsat să plece pentru că trebuia să cadă Coldea.*

- j) Selecția fragmentelor transcrise mai sus este elocventă pentru lipsa din emisiune a oricărei opinii critice sau măcar circumspecte privind unele din afirmațiile cu conotații extrem de grave făcute de dl Sebastian Ghiță, un personaj cu o credibilitate subminată de situația judiciară complicată în care se află. Pe de altă parte, convingerea cu care dl Ion Cristoiu îl prezintă pe cel dat în urmărire internațională de către judecătorii Î.C.C.J. ca fiind victima unei „operațiuni” puse la cale de SRI riscă „*să aducă atingere unui proces echitabil ori interesului legitim al oricăreia dintre părțile unor cauze aflate pe rol în justiție (...) prin comentariile și luările de poziție proprii sau ale invitaților*”, situație de evitat pentru orice radiodifuzor, potrivit Deciziei CNA nr.220/2011, Art. 43 (1);
- k) Prin comentariul făcut în chiar introducerea interviului („*Am considerat, și repet și acum cu toată responsabilitatea, că sunt dezvăluiri cruciale în bătălia pe care o duc forțele sănătoase, le spun eu, din România, împotriva dictaturii sergenților mesianici*”), domnul Ion Cristoiu își confirmă partizanatul în raport cu controversele publice tot mai intense legate de problemele justiției în general și ale conducerii DNA în special. Asumarea explicită a acestei poziții printr-o formulare ofensatoare și discriminatorie pentru jurnaliști și simpli cetățeni deopotrivă – trecută cu vederea de moderator –, era un argument suplimentar pentru inițierea unei dezbateri reale și echilibrate cu reprezentării adversarilor cu care luptă „forțele sănătoase” menționate de dl Cristoiu;
- l) În contradicție cu echilibrul și neutralitatea pe care le presupune calitatea de moderator, dl Ionuț Cristache alege să preia din termenii peiorativi folosiți de „tabăra” dlui Ion Cristoiu, adresându-se în emisiune pe un ton zeflemitor celor care, eventual, s-ar dovedi sceptici în legătură cu veridicitatea fotografiei arătate de dl Sebastian Ghiță jurnalistului invitat la Belgrad pentru ai da un interviu: „*Vă spun de pe acum, doamnelor și domnilor, celor care încă vă îndoșiți: Propaganda [s.n.] de mâine o să zică: „Ce a văzut Cristoiu e o poză trucată! Știți... „pixelul albastru”, „rușine Dinu Patriciu!”, „rușine Sebastian Ghiță!”*”

3. Concluzii

Pe baza constatărilor și observațiilor de mai sus, în ședința din 28 martie 2018, membrii Comisiei de etică și arbitraj au ajuns în unanimitate la concluziile următoare:

- I. Deși poate fi justificată din punct de vedere al interesului jurnalistic datorită poziției influente pe care dl Sebastian Ghiță a avut-o în politica românească, a legăturilor privilegiate cu serviciile de informații și a impactului unora dintre dezvăluirile sale anterioare, decizia difuzării interviului realizat de dl Ion Cristoiu în Serbia “în orb”, fără a avea în prealabil deplin acces la forma și conținutul materialului realizat în afara TVR, reprezintă o abatere de la procedurile interne care presupun că transmisiunea oricărui material înregistrat se face numai după vizionarea și avizarea acesteia de către un responsabil editorial. Riscurile acestui experiment prezentat de cei care și l-au asumat ca fiind o dovadă a “libertății editoriale” totale s-au concretizat în difuzarea pe principalul canal al serviciului public, simultan cu trei posturi de știri, a unui interviu cu valoare publicistică și documentară discutabilă, preluat în direct de la televiziunea patronată de cel care era subiectul interviului, cu promovarea insistentă a siglei “evz.ro” și cu înscrisul de tip tabloid “Exploziv” alăturat siglei TVR1 pe toată durata transmisiunii.
- II. Chiar și în condițiile neîndeplinirii obligației procedurale menționate mai sus, decizia difuzării materialului ar fi trebuit însoțită de o raportare critică la conținutul acestuia, în conformitate cu normele deontologice interne. Faptul că pe parcursul interviului, profitând de atitudinea binevoitoare a jurnalistului ales ca interlocutor, dl Sebastian Ghiță lansează acuzații sau face comentarii defavorabile la adresa unor persoane și instituții fără să i se ceară probe, nu exonerează TVR de obligația păstrării imparțialității și echidistanței în programele sale. Or, dialogul din studio care a urmat difuzării interviului a fost pentru cei prezenți mai degrabă un prilej de acceptare necondiționată, la unison, a unora dintre opiniile și speculațiile dlui Ghiță, sprijinite de teoriile enunțate de autorul interviului. Explicația moderatorului – că, dat fiind timpul prea scurt, nu și-a propus o dezbatere privind spusele lui Sebastian Ghiță, ci doar o incursiune în “culisele interviului” - nu justifică ignorarea principiului pluralismului ideilor și opiniilor, înscris în *Carta TVR*, și nici încălcarea a două dintre principalele îndatoriri prevăzute în *Statutul ziaristului din SRTv*:

Art.5: “Ziaristul din televiziunea publică (...) va folosi în toate situațiile litigioase, de natură politică sau socială, principiul echidistanței și al imparțialității”

și

Art.13: "Ziaristul din televiziunea publică va face o distincție netă între informație și opinie pentru a nu influența în mod partizan judecățile de valoare ale publicului și va aplica principiul corectitudinii în cazul informațiilor și al onestității în cazul opiniei. (...)".

- III. Este evidentă absența din emisiune a oricărei replici sau eventuale confirmări din partea persoanelor, a instituțiilor sau organismelor invocate în comentariile dlui Sebastian Ghiță sau vizate de acuzațiile domniei sale (SRI, DNA, Comisia parlamentară de control al SRI). La fel de clară este și lipsa dovezilor că s-ar fi încercat contactarea acestora înainte de difuzarea înregistrării interviului pentru a-și exprima un punct de vedere la obiect. Singurul gest de aparentă disponibilitate pentru o intervenție din partea celor la care se fac referiri defavorabile este inițiat de moderator într-un mod pur formal (vezi citatul de la finalul punctului *i)*, pagina 14), la sugestia indirectă și involuntară a invitatului Marius Pieleanu, cu doar două minute înainte de încheierea emisiunii. Situația descrisă nu respectă una dintre rigorile profesionale fundamentale prevăzute în *Statutul ziaristului*:

Art.13: „(...) Nu se vor aduce acuzații fără să se ofere posibilitatea celui învinuit de a-și exprima punctul de vedere.”

- IV. În legătură cu reproșul adus în sesizări privind asocierea cu grupul televiziunilor care „au făcut marea operațiune de manipulare” prin difuzarea simultană a interviului cu dl Sebastian Ghiță, membrii comisiei consideră că, deși mijloacele pe care le au la dispoziție nu le permit o investigație extinsă care să probeze, eventual, implicarea deliberată a televiziunii publice într-o acțiune de presă concertată, există suficiente elemente care îndreptățesc această percepție. Alinierea TVR la genul de discurs publicistic partizan - consecvent în promovarea intensivă în spațiul public a anumitor teze, cu ignorarea sau minimalizarea ideilor contrare sau diferite, folosind aceiași analiști și formatori de opinie agreeți și boicotându-i pe cei cu opinii neconvenabile – este de natură să afecteze imaginea unei instituții care se declară independentă de orice influențe, fiind, de altfel, interzisă de prevederile *Statutului*:

Art.7: „Ziaristul din televiziunea publică are datoria de a milita în mod consecvent pentru justiție, democrație și armonie socială, pentru respectarea dreptului la informare al cetățeanului, refuzând să-și subordoneze discursul publicistic oricăror intenții propagandistice (...)”

Membrii comisiei atrag atenția că pentru atingerea obiectivului legitim al creșterii audienței programelor, TVR trebuie să evite tentația adoptării senzaționalismului în locul rigorii, corectitudinii și echilibrului la care o obligă statutul de serviciu public.

Cazul de față dovedește că o astfel de abordare nu face decât să sacrifice atúul credibilității în schimbul unui spor iluzoriu de telespectatori.

Având în vedere importanța deosebită a cazului analizat, confirmată de reacțiile publice – inclusiv din mediul politic- , membrii comisiei consideră că este întrunită condiția prevăzută în *Regulamentul de organizare și funcționare al Comisiei de etică și arbitraj*, Cap. III, Art.9 (3), pentru a înainta prezentele concluzii nu doar petenților, ci și Consiliului de administrație al SRTv.

Cristina Andrei:.....

Gabriela Avram:.....

Răzvan Butaru:.....

Horia Grușcă:.....

Sándor Kacsó:

Ioana Mureșan:.....

Marian Voicu:.....